

Mariusz Bugajski*

KORUPCJA W WYMIARZE SPRAWIEDLIWOŚCI –
NA PRZYKŁADZIE JEDNOSTEK PENITENCJARNYCH
(ZAKŁADY KARNE I ARESZTY ŚLEDTCZE)
WE WROCŁAWIU

CORRUPTION IN THE JUSTICE SYSTEM –
A CASE STUDY OF PENITENTIARY UNITS
(PRISONS AND REMAND CENTERS) IN WROCŁAW

Abstract: For 17 years, I served as an officer of the services of the Third Republic of Poland, carrying out operational and reconnaissance activities in the organizational units of the General Police Headquarters in Wrocław. I gained experience, among others, in the Criminal Division and the Division for Combating Corruption and Economic Crime. The aim of my publication is to present the existing problem of corruption in Polish prisons and remand centers. Police officers, judges, and prosecutors often participate in this practice.

Keywords: Police, Citizens' Militia, Prison Service, Court, Prosecutor's Office, Branch Department of the National Prosecutor's Office, Internal Security Agency, Central Anticorruption Bureau.

Szczególną wartość poznawczą publikacji stanowi fakt, że jej celem jest odpowiedź na pytanie, dlaczego korupcja dotyczy osób, które stoją na straży prawa i posiadają legitymację do ujawniania, ścigania oraz osądzenia sprawców czynów przestępczych? W dotychczasowych badaniach uwaga skupiona była na analizie udziału tychże osób i reprezentowanych przez nie instytucji państwa w szeroko rozumianej walce z korupcją. Natomiast inne aspekty pozostawały poza obszarem zainteresowań badaczy. Przyczyn tego jest zapewne wiele, choć jedna z nich nie rodzi wątpliwości – brak dostępu do materiałów źródłowych i danych empirycznych. Wobec tego niniejsza praca ma szansę, choćby w części, przyczynić się do wypełnienia wyraźnej luki w badaniach nad zjawiskiem korupcji w Polsce.

* Mariusz Bugajski – Instytut Politologii Uniwersytetu Wrocławskiego, ORCID: 0000-0001-9600-2809; e-mail: mariusz.bugajski@uwr.edu.pl.

Dotychczasowa walka z korupcją, którą autor prowadził, będąc funkcjonariuszem policji, przyniosła efekt – w 2023 r. zostali skazani prawomocnie funkcjonariusze Służby Więziennej (SW) będący przedmiotem śledztwa sprawy o sygn. PK-I WZ Ds. 14/2016. Ponadto na początku 2023 r. Centralny Zarząd Służby Więziennej powołał do życia Inspektorat Służby Więziennej, jako specjalną komórkę SW z takimi uprawnieniami operacyjnymi, jakie posiada policja czy służby specjalne. Zmiany te są rewolucją w polskim systemie penitencjarnym. Są pokłosiem przestępstw korupcyjnych w polskim więziennictwie.

Publikacja ma na celu identyfikację czynników oraz okoliczności, które mają wpływ na powstawanie zależności korupcyjnych pomiędzy funkcjonariuszem publicznym a obywatelem. W szczególności skupia się na czynnikach mających wpływ na zachowania korupcyjne wśród personelu SW, prokuratorów oraz sędziów. Perspektywa przyjęta w artykule umożliwia określenie wspólnych kategorii oraz towarzyszących im okoliczności popełniania przestępstw korupcyjnych z udziałem przedstawicieli wskazanych w tytule organów i instytucji. Spojrzenie to pozwoli ustalić, jak duży zasięg ma zjawisko korupcji¹.

Korupcja w wymiarze sprawiedliwości to jeden z największych problemów demokratycznego państwa. Prowadzi do wypaczenia prawidłowego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości, poczynwszy od sądownictwa, prokuratury, adwokatury przez notariuszy, radców prawnych do więziennictwa².

Niniejsza publikacja przedstawia doświadczenia zawodowe autora oraz jego spostrzeżenia na temat korupcji w wymiarze sprawiedliwości. W latach 2015-2018 był on funkcjonariuszem specjalnej grupy operacyjno-dochodzeniowej, powołanej przez komendanta wojewódzkiego policji we Wrocławiu do rozpracowania przestępczości korupcyjnej wśród funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej Okręgowego Inspektoratu SW we Wrocławiu. Działania prowadzone przez autora artykułu miały charakter operacyjny i polegały na zdobyciu materiału dowodowo-procesowego oraz pozyskaniu osobowych źródeł informacji ze środowiska funkcjonariuszy oraz przestępców, wytypowaniu właściwych osób i wykorzystaniu ich w późniejszym czasie jako materiał dowodowy do prowadzonych spraw.

Sprawa korupcji była prowadzona pod nadzorem Prokuratury Apelacyjnej we Wrocławiu, a po reformie prokuratury z 2016 r. przez Wydział Zamiejscowy Prokuratury Krajowej we Wrocławiu, pod sygnaturą AP V Ds. 75/15, później PK-I WZ Ds. 14/2016. Sprawę cechowała wielowątkowość, trudność dostępu do źródeł wynikająca z hermetyczności środowiska³, specyfiki nieformalnych związków funkcjonariuszy SW z policjantami, prokuratorami, sędziami i przedstawicielami

¹ K. Tarchalski, *Korupcja i przywileje*, Warszawa 2000, s. 125-156.

² M. Bugajski, Notatka służbowa z 2017 r. do wiadomości BSW KGP oraz Dyrektora Departamentu Wykonywania Orzeczeń i Probacji w Ministerstwie Sprawiedliwości W.M. w posiadaniu autora. Informacje na podstawie sprawy prowadzonej przez autora (sygn. PK-I WZ Ds. 14/2016).

³ Informacje na podstawie spraw prowadzonych przez autora.

grup przestępczych. Okres wykonanych czynności służbowych oraz zdobytej wiedzy operacyjnej i procesowej dotyczącej przedmiotowego śledztwa obejmuje lata 2014-2018.

Na początku należy nakreślić kierunki działalności przestępczej funkcjonariuszy i urzędników, którzy wykorzystując stanowisko i pozycję, latami popełniali przestępstwa o charakterze korupcyjnym. Obszar przestępstw obejmuje m.in. oświadczenia majątkowe, poświadczenie nieprawdy w dokumentach służbowych, zamówienia publiczne, handel środkami odurzającymi, sterydami, wnoszenie urządzeń elektronicznych (telefony komórkowe, modemy, rutery), przekazywanie informacji zastrzeżonych dla osób nieuprawnionych, niedopełnienie obowiązków służbowych, korupcja czynna i bierna, w tle również śmierć jednego z osadzonych (Rafał Markiewicz ps. Gołota) w Zakładzie Karnym nr 1 we Wrocławiu w 2013 r. Należy podkreślić, iż sprawę z ramienia prokuratury Wrocław-Psie Pole nadzorowała prokurator będąca członkiem rodziny byłego zastępcy dyrektora okręgowego Służby Więziennej we Wrocławiu. Szereg nieprawidłowości w prowadzonym rozpracowaniu operacyjnym, a później w śledztwie miał znamiona najcięższych przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu, przestępstw o charakterze korupcyjnym oraz narkotykowym z udziałem personelu więziennego i osadzonych.

Materiał zgromadzony w trakcie czynności operacyjnych i procesowych dowiódł, jak wiele osób pełniących funkcje publiczne było uwikłanych w mechanizmy przestępcze mające znamiona zorganizowanej grupy przestępczej. Proceder ten trwał latami i doprowadził do demoralizacji personelu więziennego i znacznego osłabienia systemu bezpieczeństwa w jednostkach penitencjarnych na Dolnym Śląsku. Wskazane zachowania znacząco wpłynęły na śledztwa prowadzone w tym okresie przez wszystkie szczeble prokuratury i współpracujących z nią służb, tj. policji, Centralnego Biura Antykorupcyjnego (CBA), Centralnego Biura Śledczego Policji (CBŚP).

Istotny czynnik korupcyjny w SW na dolnym Śląsku wynikał z polityki kadrowej. Na uwagę zasługuje wieloletnia służba na stanowisku dyrektora okręgowego SW we Wrocławiu płk. Ryszarda G., który z jednostek penitencjarnych uczynił „swoisty folwark” dla członków rodziny, znajomych i osób powiązanych ekonomicznie. Dyrektor pełnił funkcję przez okres 20 lat, co scementowało jego władzę i wpływy w podległych jednostkach na terenie Dolnego Śląska.

Funkcjonariusze SW nazywali go „Betonowym”, bowiem niezależnie od opcji politycznych na szczeblach resortu sprawiedliwości i władzy w Polsce on trwał niezłomnie. Pomimo afer, skandali z udziałem podległych mu funkcjonariuszy SW zachowywał stanowisko i umacniał swoje wpływy w instytucjach wymiaru sprawiedliwości oraz służb podległych MSWiA. Wykorzystywał w tym celu swoje koneksje, powiązania z establishmentem politycznym, duchownymi (był absolwentem KUL-u), funkcjonariuszami służb, również tych z okresu PRL-u. Cieszył się zaufaniem środowisk prawniczych, w tym prokuratorów oraz sędziów sądów

powszechnych, penitencjarnych na Dolnym Śląsku. Wykorzystując sieć powiązań, którą stworzył, przez lata skutecznie bronił dostępu do wiedzy na temat przestępstw popełnianych w jednostkach penitencjarnych na terenie Dolnego Śląska, tak aby zapewnić „swoim” i sobie spokój oraz bezpieczeństwo prawne.

Podczas realizacji czynności operacyjno-rozpoznawczych ustalono również, iż wysocy rangą funkcjonariusze SW na Dolnym Śląsku nie wypełniali rzetelnie dokumentów (oświadczeń majątkowych), nie wpisywali bowiem informacji o posiadanym majątku⁴. Wykorzystując swoje stanowiska, dopuszczali się także nadużyć np. w kwestii przydziałów kwater mieszkalnych będących w dyspozycji SW. W dokumentach, tj. poświadczeniu bezpieczeństwa oraz oświadczeniach majątkowych oficerów pojawiały się rozbieżności co do nieruchomości i majątku. Pomimo ustaleń i wykonanych czynności oraz przekazaniu wiedzy o tych nieprawidłowościach do właściwych instytucji, tj. CBA i ABW, nie ponieśli oni konsekwencji prawnych i przeszli w stan spoczynku, zachowując świadczenia emerytalne.

W 2014 r. w Zakładzie Karnym nr 1 we Wrocławiu doszło do próby ucieczki dwóch osadzonych oraz zatrzymania jednego ze strażników w związku z handlem i dystrybucją środków odurzających, jaką prowadził on na terenie Zakładu Karnego. Zatrzymania dokonali funkcjonariusze Wydziału do Walki z Korupcją KWP we Wrocławiu. Wydarzenia te okazały się kluczowe – spowodowały przejście na emeryturę dyrektora okręgowego SW oraz dyrektora Zakładu Karnego nr 1 we Wrocławiu.

Funkcjonariusze SW w Zakładzie Karnym nr 1 we Wrocławiu ponownie stali się obiektem zainteresowania organów ścigania, w tym Prokuratury Okręgowej w Łodzi, z powodu przestępstw, jakich dopuścili się osadzeni i funkcjonariusze SW wobec Tomasza Komendy w czasie, kiedy Tomasz Komenda przebywał w Zakładzie Karnym nr 1 we Wrocławiu. Komenda przez wiele lat pobytu w jednostkach penitencjarnych doznał wielu krzywd i wielokrotnie był obiektem przestępstw z art. 157 kk oraz 207 kk.

Śledztwo (sygn. PO I Ds.32.2018) prowadzone w latach 2018-2024 w swojej specyfice jest podobne do tych, które wcześniej zostały wszczęte i dotyczyły korupcji i nieprawidłowości w jednostkach penitencjarnych na terenie Wrocławia⁵.

Wzrastające zainteresowania służb, czyli CBŚP, CBA, Wydziału do Walki z Korupcją KWP we Wrocławiu, w latach 2010-2014 nie dało się już zatrzymać kierownictwu Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej we Wrocławiu. Również Centralny Zarząd Służby Więziennej wyraził swoje zainteresowanie i zaniepokojenie szeregiem zdarzeń z udziałem funkcjonariuszy SW oraz skalą nieprawidłowości w dolnośląskich jednostkach penitencjarnych⁶.

⁴ Informacje na podstawie spraw prowadzonych przez autora.

⁵ Akta sprawy sygn. PO I Ds.32/2018. Prokuratura Okręgowa Łódź.

⁶ Informacje na podstawie spraw prowadzonych przez autora (sygn. PK-I WZ Ds. 14/2016).

W 2014 r. w strukturze Centralnego Zarządu Służby Więziennej powstało Biuro Spraw Wewnętrznych. Jego zadaniem było zbieranie informacji o naruszeniach dyscypliny, wykroczeniach i czynach mających znamiona przestępstwa oraz zapobieganie nieprawidłowościom z udziałem funkcjonariuszy i pracowników cywilnych.

W 2016 r., w czasie wykonywania czynności służbowych w Wydziale do Walki z Korupcją KWP Wrocław, na polecenie Prokuratury Krajowej Wydział we Wrocławiu doszło do przeprowadzenia czynności procesowych z funkcjonariuszami Centralnego Zarządu Służby Więziennej w Warszawie. Celem było uzyskanie specjalistycznej wiedzy z zakresu funkcjonowania i korzystania z systemu teleinformatycznego NEONET SW przez osoby uprawnione. Powodem zainteresowania było ujawnienie w wyniku prowadzonych czynności procesowych, tj. przeszukań u osób nieupoważnionych (skazani, tymczasowo aresztowani) wydruków z systemu NEONET⁷. Wszystkie te okoliczności wskazują na szereg nieprawidłowości o charakterze korupcyjnym w jednostce penitencjarnej. Nieuprawnione posiadanie informacji o drugim osadzonym może bezpośrednio wpłynąć na bezpieczeństwo fizyczne osób odbywających karę pozbawienia wolności oraz wpłynąć niekorzystnie na prawidłowy tok postępowania karnego z udziałem osób tymczasowo aresztowanych⁸.

W 2016 r. prokuratura przedstawiła łącznie 26 zarzutów czterem strażnikom i trzem więźniom Zakładu Karnego nr 1 przy ul. Kleczkowskiej we Wrocławiu: Arturowi K., Przemysławowi E., Andrzejowi O., Pawłowi W., Arturowi B., Grzegorzowi Ż., Janowi G. oraz Robertowi K. Sprawa dotyczyła m.in. udostępniania osadzonym kontaktów seksualnych za korzyści majątkowe⁹.

Funkcjonariusze SW, łamiąc przepisy wewnętrzne ZK, KKW oraz regulamin odbywania kary pozbawienia wolności i tymczasowego aresztowania, dopuszczali za korzyści majątkowe do nielegalnych kontaktów pomiędzy osadzonymi kobietami z pawilonu III („Babiniec”) a osadzonymi mężczyznami z innych pawilonów. Paradoks tej sytuacji polegał na tym, że w ścianie działowej jednej z cel osadzeni wybili dziurę do innej celi, w której dochodziło do stosunków płciowych¹⁰.

W 2018 r. jeden z funkcjonariuszy SW, Krzysztof R., został zatrzymany za korupcję i wnoszenie środków odurzających na teren Zakładu Karnego nr 1 we Wrocławiu. Jego zatrzymanie zostało zrealizowane na podstawie postanowienia Prokuratury Krajowej. Realizacji dokonali funkcjonariusze CBŚP z wydziału

⁷ Informacje na podstawie spraw prowadzonych przez autora (KWP Wrocław).

⁸ Informacje na podstawie spraw prowadzonych przez autora (KWP Wrocław).

⁹ *Korupcja, pobicie i seks z więźniarkami za opłatą. Strażnicy i skazani przed sądem*, <<https://tvn24.pl/wroclaw/wroclaw-straznicy-i-wiezniowie-przed-sadem-poczatek-procesu-ra723484-2489082>>.

¹⁰ *Tamże*; Informacje na podstawie spraw prowadzonych przez autora (AP V Ds. 75/15).

wrocławskiego. Zatrzymany to funkcjonariusz z długim stażem pracy, w przeszłości związany z pseudokibicami WKS Śląska Wrocław.

Funkcjonariusz ten przez wiele lat brał udział w procederze przestępczym, polegającym na wnoszeniu różnych niedozwolonych przedmiotów na teren jednostki organizacyjnej, tj. alkoholu, narkotyków, telefonów komórkowych. Na terenie więzienia stworzył siatkę dilerów, którzy rozprowadzali te środki wśród osadzonych. Funkcjonariusz ten miał również bezpośredni związek ze śmiercią osadzonego Rafała Markiewicza ps. Gołota, który został zamordowany w niewyjaśnionych okolicznościach w Zakładzie Karnym nr 1 we Wrocławiu¹¹. „Więzienik” w dzień poprzedzający śmierć skazanego wniósł w sposób nieuprawniony paczkę ze środkami odurzającymi. Osadzony był członkiem grupy przestępczej działającej na terenie Zakładu Karnego nr 1 we Wrocławiu, zajmującej się handlem narkotykami oraz dopalaczami na terenie jednostki penitencjarnej. Posiadał możliwość udzielania pożyczek ze swej działalności przestępczej. Pieniądze pożyczał na procent osadzonym lub funkcjonariuszom SW. Więzień ps. Gołota tuż przed śmiercią starał się o uzyskanie przerwy w karze z uwagi na konieczność sprawowania opieki nad niepełnosprawnym bratem. Z informacji wynika, iż funkcjonariusze SW nie popierali jego starań o opuszczenie murów zakładu. Należy również uwzględnić fakt, iż utrzymywał on intymne, niedozwolone kontakty z jedną z nauczycielek więziennych, która brała udział w procederze przestępczym nielegalnych kontaktów. Nauczycielka wносиła na teren jednostki niedozwolone substancje i przedmioty, dodatkowo przekazywała informacje członkom grupy przestępczej będącym poza murami więziennymi. Przerwa w karze miała być zrealizowana za zgodą Sądu Penitencjarnego we Wrocławiu.

Kilka metrów kwadratowych więziennej celi przy Kleczkowskiej we Wrocławiu. W środku pięciu mężczyzn – czterech z nich to groźni mordercy. Jeden z nich rano zostaje znaleziony w celi martwy. Nikt nic nie widział. Nikt niczego nie słyszał. Biegły orzeka: to najprawdopodobniej morderstwo. Prokuratura śledztwo jednak umarza. Bo «najprawdopodobniej» to przecież nie «na pewno»¹².

Poniżej kulisy wspólnego śledztwa dziennikarskiego portalu *GazetaWroclawska.pl* i „Superwizjera” TVN.

Osadzony, ps. Gołota, został znaleziony martwy 23 maja 2013 r. w celi nr 294 w Zakładzie Karnym nr 1 we Wrocławiu. Ekspert stwierdzi kilka lat później że mężczyzna najprawdopodobniej został zamordowany. Prokuratura jednak umorzy śledztwo z powodu „braku danych uzasadniających przestępstwo”. Więc może to był wypadek? Dziennikarze portalu „GazetaWroclawska.pl” i „Superwizjera” TVN dotarli do nowych informacji, materiałów i dowodów. Zdobyli wiedzę

¹¹ Informacje na podstawie spraw prowadzonych przez autora (RTO-2014).

¹² M. Rybak, *Wrocław: Śmierć w celi zabójców [NASZE ŚLEDZTWO]* (2.03.2019), <<https://gazetawroclawska.pl/wroclaw-smierc-w-celi-zabojcow-nasze-sledztwo/ar/13931230>>.

o świadkach, o których nie wiedzieli śledczy, o materiałach, do których nie dotarli, stawiali pytania, których nikomu nie zadawano. Zdobyli nagrania z więziennego monitoringu, które nigdy nie były analizowane w śledztwie. Czy śmierć „Gołoty” była wypadkiem? To mało prawdopodobne¹³.

Rafał Markiewicz odsiadywał wyrok 25 lat więzienia za zabójstwo. Karę pozbawienia wolności odbywał od grudnia 1999 r. W 2013 r. CBŚP uzyskało informacje, jakoby był zaangażowany w handel narkotykami, i to nie tylko na terenie więzienia. Miał zza krat zarządzać transakcjami na skalę międzynarodową, w wyniku których narkotyki warte miliony złotych wjeżdżały do Polski. Niedługo po tym, jak w CBŚP pojawiły się pierwsze relacje o Rafale Markiewiczu i narkotykach, osadzony zmarł. Został znaleziony martwy dzień po sądowej rozprawie, podczas której starał się o przedterminowe wyjście na wolność. Policja i prokuratura, zajmujące się sprawą jego śmierci, nie wiedziały o ustaleniach CBŚP. W 2015 r., podczas realizacji czynności operacyjnych w Wydziale do Walki z Korupcją KWP we Wrocławiu pozyskano informacje o okolicznościach śmierci „Gołoty”, których prokuratura ani policja wcześniej nie znały albo nie chciały poznać.

Ekspert uznał, że przyczyną śmierci było najpewniej uderzenie ciężkim przedmiotem w kark, być może ręcznikiem zwiniętym ciasno w rulon i namoczonym wodą. „Gołota” raczej nie uderzył się sam, np. przewracając się na podłogę. Wersja wypadku jest więc w tej historii możliwa tylko teoretycznie. Dlaczego? Choćby dlatego, że „Gołota” nie miał żadnych śladów na głowie, nie miał uszkodzonej czaszki. Bardzo silne uderzenie w kark spowodowało obrzęk mózgu i w efekcie śmierć. Osadzony mógł żyć po tym uderzeniu kilka albo kilkanaście minut, może nawet kilka godzin. Gdyby upadł sam, uderzyłby się raczej w głowę, a nie w kark. Poza tym upadek z takiej wysokości nie spowodowałby aż tak poważnych obrażeń mózgu. Taka jest opinia fachowca. Medyczne dokumenty ze śledztwa przekazano ekspertowi niezwiązanemu ze sprawą, który potwierdził, że najprawdopodobniej do śmierci „Gołoty” przyczyniła się inna osoba¹⁴. Dlaczego zginął? Ktoś stwierdził, że za dużo wiedział. Krąży opowieści, że odgrażał się, że będzie „sypał”. Ale do takich relacji z więzienia trzeba podchodzić ostrożnie. Często sporo w nich dezinformacji i legendy. Należy więc trzymać się faktów¹⁵.

Sąd uniewinnił czterech funkcjonariuszy SW z Zakładu Karnego nr 1 we Wrocławiu oskarżonych o korupcję i przekroczenie uprawnień. Według prokuratury mieli oni m.in. organizować skazanym seks za pieniądze¹⁶. Wyrok uniewinniający strażników był potwierdzeniem tego, że nie zawsze materiał operacyjny zdobyty

¹³ Informacje na podstawie spraw prowadzonych przez autora.

¹⁴ YouTube. Superwizjer TVN, 4 marca 2019.

¹⁵ M. Rybak, *Wrocław: Śmierć w celi zabójców*.

¹⁶ <<https://wroclaw.wp.pl/wroclaw-seks-za-pieniadze-w-wiezieniu-sad-wydal-wyrok-6525225329629313>>.

w sposób niejawnny da się przekuć na materiał procesowy, który sąd weźmie pod uwagę¹⁷.

Sprawa rzekomego organizowania seksu za pieniądze w Zakładzie Karnym nr 1 we Wrocławiu ciągnęła się od kilku lat. Według prokuratury pracownicy Zakładu Karnego mieli nie tylko zapewniać „rozrywkę” skazanym, ale też tuszować sprawy pobicia na jego terenie. Wszystko za odpowiednią opłatą.

Funkcjonariuszom Zakładu Karnego nr 1 we Wrocławiu prokuratura postawiła aż 19 zarzutów. Jednak w grudniu 2018 r. Sąd Rejonowy Wrocław-Fabryczna odrzucił większość z nich. Skazano tylko jednego funkcjonariusza – na półtora roku więzienia w zawieszeniu – za przekroczenie uprawnień. Sprawą zajął się Sąd Okręgowy we Wrocławiu, który wydał wyrok w sprawie funkcjonariuszy Zakładu Karnego, podtrzymując wcześniejsze ustalenia Sądu Rejonowego. Jak informuje „Gazeta Wrocławska”, prowadzący sprawę sędzia nie dopatrywał się dowodów na to, by funkcjonariusze organizowali w więzieniu seks za pieniądze. Powątpiewał też w proceder tuszowania pobić¹⁸.

W Zakładzie Karnym nr 1 we Wrocławiu dochodziło do przestępstw z udziałem funkcjonariuszy oraz pracowników cywilnych. Przestępstwa te miały charakter korupcyjny, gospodarczo-ekonomiczny, narkotykowy oraz przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu. Potwierdzają to inne prowadzone śledztwa (m.in. sygn. PO I Ds.32.2018, AP V Ds. 75/15, a później PK-I WZ Ds. 14/2016) oraz śmierć osadzonego, ps. Gołota z 2013 r.¹⁹

Na przestrzeni lat we wrocławskich jednostkach penitencjarnych dochodziło do wielu incydentów korupcyjnych. Na uwagę zasługuje sprawa byłego już zastępcy dyrektora Zakładu Karnego nr 1 we Wrocławiu ppłk. Jana C.²⁰

Wrocławski sąd aresztował podejrzanych, którzy za pieniądze obiecywali pomoc w załatwieniu przepustek dla więźniów. Trzech mężczyzn zatrzymali funkcjonariusze CBA. Wśród nich jest były zastępca dyrektora zakładu karnego przy ul. Kleczkowskiej we Wrocławiu. Mężczyźni zostali już przesłuchani, ale prokuratura nie ujawnia czy przyznali się do winy. Były zastępca dyrektora więzienia Jan C. nadal pracuje w zakładzie karnym i na razie, jak powiedział nam rzecznik, nie został zawieszony w obowiązkach. Ma się to stać po tym jak pojawi się oficjalna informacja z sądu. Dwaj pozostali mężczyźni mają na koncie kilka odsiadek. Według śledczych cała trójka powołując się na znajomości w więzieniu i w sądzie obiecywała załatwienie zwolnienia skazanemu. Mieli za

¹⁷ Informacje na podstawie spraw prowadzonych przez autora.

¹⁸ <<https://wroclaw.wp.pl/wroclaw-seks-za-pieniadze-w-wiezieniu-sad-wydal-wyrok-6525225329629313>>.

¹⁹ Ustalenia autora w trakcie wykonywania czynności służbowych. Wydział do Walki z Korupcją. KWP Wrocław 2015-2018.

²⁰ K. Szypuła, *Zrobili z więzienia we Wrocławiu dom publiczny?*, <<https://www.fakt.pl/wydarzenia/polska/wroclaw/zrobili-z-wiezienia-dom-publiczny/l4efled>>.

to dostać 50 tys. zł. Pieniądze zostały wypłacone na początku roku w dwóch ratach. CBA podkreśla, że to początek śledztwa²¹.

Do zadań ppłk. Jana C., pełniącego w Zakładzie Karnym nr 1 we Wrocławiu funkcję zastępcy dyrektora, należało nadzorowanie procesu resocjalizacyjnego oraz kwestii finansowych jednostki. Nadzorował on komisje penitencjarne, które m.in. kierowały osadzonych do prac na zewnątrz Zakładu Karnego, co dawało ogromne możliwości nadużyć i nieprawidłowości ze strony osadzonych i funkcjonariuszy nadzorujących. Ppłk Jan C. został skazany na karę pozbawienia wolności. Wyrok odbywał w jednym z zakładów karnych w północnej Polsce.

Normą było wykorzystywanie osadzonych przez funkcjonariuszy SW do celów prywatnych związanych z pracami remontowymi i naprawczymi (remont mieszkań, naprawa samochodów). Uzyskanie przerwy w odbywaniu kary czy warunkowe zwolnienie ze względów zdrowotnych to również okazja do nadużyć i korupcji, która występowała i nadal występuje w jednostkach penitencjarnych na Dolnym Śląsku²².

* * *

Brak rozwiązań systemowych służących do przeciwdziałania i zwalczania korupcji wśród funkcjonariuszy i pracowników SW miał znaczący wpływ na rozwój różnorodnej przestępczości w zakładach karnych oraz aresztach śledczych. Wpływało to negatywnie na bezpieczeństwo państwa oraz na prawidłowy tok postępowania karnego. W 2014 r. powstała komórka do wykrywania i przeciwdziałania nieprawidłowościom wśród funkcjonariuszy i pracowników SW (Biuro Spraw Wewnętrznych SW), umieszczona w strukturze Centralnego Zarządu Służby Więziennej w Warszawie. Jednak dopiero w grudniu 2022 r. powstała w pełni profesjonalna komórka organizacyjna SW do walki z wszelkimi nieprawidłowościami w jednostkach penitencjarnych, a mianowicie Inspektorat Wewnętrzny Służby Więziennej, który podlega bezpośrednio prokuratorowi generalnemu. Instytucja ta posiada takie uprawnienia do prowadzenia czynności operacyjno-rozpoznawczych jak policja czy służby specjalne. Jest również wyposażona w odpowiedni personel, który wcześniej pracował w innych instytucjach posiadających uprawnienia do prowadzenia kontroli operacyjnej oraz czynności operacyjno-rozpoznawczych. Po wyborach parlamentarnych w 2023 r., w związku ze zmianą władzy w Polsce, a co za tym idzie również w Ministerstwie Sprawiedliwości i Służbie Więziennej, w liczącej 200 osób komórce organizacyjnej, jaką jest Inspektorat Wewnętrzny

²¹ Wolność za łapówki w więzieniu, <<https://www.radiowroclaw.pl/articles/view/13382/Wolnosc-za-lapowki-w-wiezieniu>>.

²² Informacje na podstawie spraw prowadzonych przez autora w latach 2014-2018 (KWP Wrocław).

Służby Więziennej, zostało aktualnie około 30 funkcjonariuszy, którzy w obecnej sytuacji kadrowej nie są w stanie skutecznie zwalczać korupcji oraz przestępczości na terenie jednostek penitencjarnych. W styczniu 2025 r. Rada Ministrów przyjęła projekt zakładający likwidację Inspektoratu Wewnętrznego Służby Więziennej²³.

Obecnie w SW zatrudnionych jest około 30 tys. funkcjonariuszy. Na koniec 2023 r. odbywających karę oraz tymczasowo aresztowanych w Polsce było 78 102 więźniów, z czego 5% stanowiły kobiety²⁴.

BIBLIOGRAFIA

- Bil J., *Zjawisko korupcji, rozpoznawanie, zapobieganie, zwalczanie*, Warszawa 2018.
- Bugajski M., Cydzik P., *Agentura wpływu w funkcjonowaniu i tworzeniu środowisk przestępczych RP*, „Myśl Ludowa” 2022, nr 14.
- Centralne Biuro Antykorupcyjne, *Informacje o wynikach działalności CBA w 2017 r.*, Warszawa 2018.
- Centralne Biuro Antykorupcyjne, *Informacje o wynikach działalności CBA w 2018 r.*, Warszawa 2019.
- Centralne Biuro Antykorupcyjne, *Informacje o wynikach działalności CBA w 2019 r.*, Warszawa 2020.
- Centralne Biuro Antykorupcyjne, *Informacje o wynikach działalności CBA w 2020 r.*, Warszawa 2021.
- Centralne Biuro Antykorupcyjne, *Informacje o wynikach działalności CBA w 2021 r.*, Warszawa 2022.
- Centralne Biuro Antykorupcyjne, *Mapa Korupcji. Zwalczanie przestępczości korupcyjnej w Polsce w 2016 r.*, Warszawa 2017.
- Centralne Biuro Antykorupcyjne, *Rządowy Program Przeciwdziałania Korupcji na lata 2014-2019*, Warszawa 2019.
- Centralne Biuro Antykorupcyjne, *Zwalczanie przestępczości korupcyjnej w Polsce w 2017 r.*, Warszawa 2019.
- Materiały procesowe. Akta sprawy sygn. PO I Ds.32/2018. Prokuratura Okręgowa Łódź. *Obszary przestępczości korupcyjnej w latach 2018-2019. Rządowy Program Przeciwdziałania Korupcji na lata 2018-2020*.
- Paździor M., Szmulik B., *Instytucje bezpieczeństwa narodowego*, Warszawa 2012.
- Raport Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego: Korupcja w Polsce – próba analizy zjawiska*, Warszawa 2004.
- Zagrożenie korupcją w świetle badań kontrolnych Najwyższej Izby Kontroli*, Warszawa 2000.

²³ D. Mikołajczyk, *Koniec więziennej „specsłużby” jest bliski? Rząd za likwidacją IWSW*, <<https://infosecurity24.pl/sluzby-mundurowe/sluzba-wiezienna/koniec-wieziennej-specsluzby-jest-bliski-rzad-za-likwidacja-iwsw>>.

²⁴ *Ilu więźniów jest w Polsce?*, <<https://www.ciekawestatystyki.pl>>.

NETOGRAFIA

Były prokurator apelacyjny z zarzutami – Aktualności – CENTRALNE BIURO ANTYKORUPCYJNE, <cba.gov.pl>.

<<http://niezalezna.pl/90585-korupcja-wprokuraturze-znany-jest-cennik-zbigniewa-n-ile-bral>>.

<<https://www.infosecuriti24>>.

<<https://abw.gov.pl>>.

<https://antykorupcja.gov.pl/>>.

<<https://echodnia.eu/radomskie/znany-sedzia-oskarzony-o-molestowanie-i-gwalcenie/ar/8556914>>.

<<https://gazetawroclawska.pl/afera-korupcyjna-w-sluzbie-wiezionej-we-wroclawiu-podejrzani-funkcjonariusze/ar/973968>>.

<<https://tvn24.pl/wroclaw/wroclaw-straznicy-i-wiezniowie-przed-sadem-poczek-procesu-ra723484-2489082>>.

<<https://wpolityce.pl/polityka/328839-ujawniamy-kolesinstwo-i-patologia-w-wymiarze-sprawiedliwosci-sedzia-sedziem-u-sadza-odszkodowania-przyznaja-sobie-dodatkowe-wynagrodzenia>>.

<<https://wroclaw.wyborcza.pl/wroclaw/7,35771,24658787,wroclaw-funkcjonariusz-w-wiezieniu-handlowal-narkotykami.html#S.related-K.C-B.1-L.3.zw>>.

<<https://wroclaw.wyborcza.pl/wroclaw/7,35771,26054974,korupcja-w-wiezieniu-50-za-seks-z-wiezniarka.html>>.

<<https://www.fakt.pl/wydarzenia/polska/wroclaw/zrobili-z-wiezienia-dom-publiczny/14efled>>.

<https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwj58_-LjMf9AhWII2oFHXC8C-oQwqsBegQICBAF&url=https%3A%2F%2Fwww.youtube.com%2Fwatch%3Fv%3DIPMVE9GbEB8&usg=AOvVaw1MH9coER8JgRj1kFywegnQ>.

<https://www.Google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwifhuq9_Mf9AhUMlosKHUmJBgEQFnoECBoQAQ&url=https%3A%2F%2Fwiadomosci.Onet.pl%2Fwroclaw%2Fkto-zawinil-przy-skazaniu-tomasza-komendy-odsiadka-za-niewinnosc-nierozwiazana%2F194zyzq&usg=AOvVaw04ooBt7PUnnSl5lGxsVB6j>.

<<https://www.rp.pl/polityka/art39712631-afera-wizowa-zatrzymany-byly-wiceszef-msz-piotr-wawrzyk-wydal-oswiadczenie>>.

Śmierć w celi morderców (SUPERWIZJER TVN) – YouTube.

<wiadomosci.onet.pl/wroclaw/nie-zyje-byly-prokurator-to-on-zdecydowal-o-areszcie-tomasza-komendy/cvlp1tf>.

<www.gov.pl/web/prokuratura-krajowa/wydzial-spraw-wewnetrznych>.

Streszczenie: Przez 17 lat byłem funkcjonariuszem służb III RP, wykonując czynności operacyjno-rozpoznawcze w jednostkach organizacyjnych Komendy Głównej Policji we Wrocławiu. Doświadczenie zdobywałem m.in. w Wydziale Kryminalnym, Wydziale do Walki z Korupcją i Przestępczością Gospodarczą. Celem mojej publikacji jest przedstawienie istniejącego problemu korupcji w polskich więzieniach i aresztach śledczych. Funkcjonariusze policji, sędziowie i prokuratorzy często uczestniczą w tym procederze.

Słowa kluczowe: Policja, Milicja Obywatelska, Służba Więzienna, Sąd, Prokuratura, Oddziałowy Departament Prokuratury Krajowej, Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Centralne Biuro Antykorupcyjne.